

Sorsdöntő változások előtt az Európai Unió

A gazdasági válság és benne az eurózóna elhúzódó krízise immár az Európai Unió alapjait és jövőjét firtató kérdéseket vet föl. Minden közösségre igaz: az őt érő kihívás el is pusztíthatja, de meg is erősítheti.

Azon múlik, vajon tagjai a többieket korlátnak érzik-e, vagy felismerik, hogy együtt erősebbek, és így eredményesebben birkóznak meg vele.

Az eurózóna bajba került tagállamai – úgy tűnik – kemény átalakításokkal sem tudják saját erejükből megoldani gondjaikat. Közös intézkedéseket, közös fellépést szorgalmaznak. Törekvésük ésszerű: Európa alighanem csak együtt lehet képes arra, hogy – Orbán Viktor miniszterelnök kifejezésével – visszavegye a kezdeményezést a pénzpiacoktól.

A gazdasági erejük teljében lévő tagállamok ugyanakkor – ugyancsak érthető módon – ennek fejében nagyobb beleszólásra formálnak jogot. Ennek eszközét pedig a tovább mélyítendő integrációban látják. Bankunió, költségvetési, majd politikai unió, nagyobb demokratikus legitimációval... Ezek a felvetések már nemcsak a szakértők, hanem a téma iránt fogékony magyar közvélemény érdeklődését is kiváltják. Jogos igény, hogy a kormány és a mögötte álló parlamenti többség is lefolytassa a vitát egyrészt saját berkein belül, másrészt pedig a nyilvánossággal. Amikor a miniszterelnök július 2-án beszámolt az éppen lezajlott uniós csúcsertekezletről, maga is arra kérte az érintett parlamenti bizottságokat, hogy kezdjék el az állam- és kormányfők által elfogadott döntések és következtetések tanulmányozását. Mindenki érzi, hogy az unió sorsdöntő változások elébe néz, de ezek iránya és mélysége még korántsem dőlt el. Targyszerű és nyilvános vitát kell folytatni arról, hogyan érintenek hazánkat az esetleges újabb intézményi reformok. De még inkább arról, hogyan és milyen irányban érdemes Magyarországnak is befolyásolnia a folyamatot. 2004 óta vagyunk tagjai a világ legnagyobb egységes piacát megtestesítő Európai Uniónak. Ami az EU-ban történik, közvetlen hatással van életünkre – ez közhely. Kevésbé tudatosul, hogy mindez fordítva is igaz: a döntések meghozatalában mi is részt veszünk. Az EU nem külső hatalom; az EU mi magunk vagyunk. Abban azonban mindannyian egyetérthetünk, hogy a tagságunkból fakadó előnyöket jobban ki lehet, és kell is használnunk. Ennek alapvető feltétele, hogy az EU jövőjéről folyó tárgyalásokon, az intézmények továbbfejlesztésében szerepet és felelősséget vállaljunk. Ehhez megvan a hazai szellemi és politikai háttér. A Fidesz–KDNP az Európai Néppárt tagja, amelyben a belső viták legitimek és szükségesek. De meg kell hallgatnunk nemcsak a politika, a parlamenti pártok, hanem a tágabb közélet képviselőit. Szeptembertől széles körű konzultációt indítunk politikai pártokkal, civil szervezetekkel, az MTA és más intézetek kutatóival, a sajtó képviselőivel. Az ország legjobb kútfőinek bevonására van szükség. A konzultáció keretében minden érdekeltnek lesz lehetőség véleménye kifejtésére. A Külügyminisztérium feladata, hogy a vita eredményeit, minden értékes gondolatot begyűjtsön és hasznosítson.

A nagyjából egy évvel ezelőtt véget ért magyar EU-elnökséggel hitet tettünk a – miniszterelnök által mottóul választott – „erős Európa” mellett.

Elnökségünk sikerének titka nem kis részben éppen abban rejlett, hogy e jelszó mögé a politikai vezetés, az elnökségi stáb és a magyar közvélemény többsége felsorakozott.

A külügyminiszternek és tárcájának is lesz, van persze saját véleménye az unió jövőjéről most induló vitában. Martonyi János legutóbbi megszólalásaiból nyilvánvaló: az erős Európa mint cél – éppen az elhúzódó válság, Európa jelenlegi viszonylagos gyengesége miatt – továbbra is érvényes és kötelező. Ennek nem lehet ésszerű alternatívája, amikor külön-külön még a legerősebb uniós nemzetgazdaságok is teret veszítenek. Németország az ötödik, az Egyesült Királyság a nyolcadik, Franciaország a kilencedik, Olaszország pedig a tizedik legnagyobb gazdaság a világon. Előrejelzések szerint 2050-re Németország és az Egyesült Királyság kivételével valamennyi európai gazdaság kiesik a tízes listáról. Külön boldogulni nálunk erősebb európai országok számára is illúzió. A vita tehát álláspontunk szerint nem a célról, hanem az eszközökről, a megvalósítás módjáról folyik. Ahogy mi értjük, az erős Európa erős eurózónát, erős, de egymással együttműködő intézményeket és erős tagállamokat feltételez, ahol az utóbbiak szilárd alkotmányos identitással rendelkeznek. Ennek az Európának – minden jelenlegi gyengeségünkkel együtt, vagy épp azok miatt – a politikai és gazdasági centrumában van a helyünk, azaz oda kell törekednünk. Az újabb intézményi reformnak nyitottnak kell lennie minden tagállam irányában: azaz ha bármely tagállam akar, akkor – mihelyt ennek feltételeit teljesítette – csatlakozhasson a szorosabb integrációhoz. Az a körülmény, hogy az unió éppen válsággal küzd, felerősítheti a távolmaradásra vagy külön utasságra hívó szíréhangokat. De mindez ne tévesszen meg senkit: a válság előbb-utóbb véget ér. Akkor pedig nem lesz mindegy, milyen Európában és azon belül milyen helyzetben találja magát Magyarország, a magyar nemzet.

Győri Enikő, a Külügyminisztérium EU-ügyekért felelős államtitkára